

5. Türkler VIII. yüzyıldan itibaren Müslümanlığın etkisinde kalmış ancak İslamiyet'in Türkler arasında yayılması X. yüzyılda gerçekleşmiştir. İslam uygarlığı etkisinde verilen ilk eserler *Kutadgu Bilig*, *Divân-ı Lügati'l-Türk*, *Atabetü'l-Hakâyık* ve *Divân-ı Hikmet*'tir. Bu dönem ----- olarak da bilinmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Yazılı Dönem
B) Millî Edebiyat Dönemi
C) Dini-tasavvufî Türk Edebiyatı Dönemi
D) Geçiş Dönemi
E) Divan Edebiyatı Dönemi

6. I. Metin

- 9 Açıldı bâğçe-i reng ü bûda bâr-ı bahâr
9 Pür etti gülşeni hep tuhfe-i diyâr-ı bahâr
X Nihâlin ağzı köpürdü şükûfe zannetme
9 Cihânı eyledi divâne cûy-bâr-ı bahâr

II. Metin

- a Çukurova bayramlığın giyerken
a Çıplaklığın üzerinden soyarken
a Şubat ayı kış yelini kovarken
b Cennet demek sana yakışır dağlar

Bu metinlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Uyak şeması — B) Tema
C) Nazım şekli — D) Uyak türü
E) Şiir geleneği

7. Aşağıda verilen ikililerden hangisinde diğerlerinden farklı bir kafiye türü kullanılmıştır?

- A) Dedirir -yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi, -es
Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesil
B) Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...
O, rûkû olmasa, dünyâda eğilmez başlar
C) Vurulup tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
D) Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
E) -Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.

2. uyak

Divan Gazel

Koşma Halk

8. Deli Dumrul kırk yiğit ile yiyip içip otururken ansızın Azrail çıkageldi. Azrail'i ne çavuş gördü, ne kapıcı. Deli Dumrul'un görür gözü görmez oldu, tutar elleri tutmaz oldu. Dünya âlem Deli Dumrul'un gözüne karanlık oldu. Çağırıp Deli Dumrul söyler, görelim hanım ne söyler...

Der:

"Bre ne heybetli ihtiyarsın

Kapıcılar seni görmedi

Çavuşlar seni duymadı

Benim görür gözlerim görmez oldu

Tutar benim ellerim tutmaz oldu

Titredi benim canım cûşa geldi

Altın kadehim elimden yere düştü

Ağzımın içi buz gibi

Kemiklerim tuz gibi oldu

Bu parçadan hareketle *Dede Korkut Hikâyeleri* ile ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) 15. yüzyılda derlenerek yazıya aktarıldığı
- B) Oğuz Türklerinin gayrimüslimlerle yaptığı mücadeleleri konu edindiği
- C) Nazım nesir karışık biçimde oluşturulduğu
- D) Türk örf ve adetleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler içerdiği
- E) Oğuz Türkçesinin Anadolu'daki uzantılarından biri olduğu

Dadaloğlu → 19. yy. Türkmen aşiretlerinden
Sadece hece

Aşık Ömer → 17. yy.
Hece + Aruz

Derli → 19. yy. (Balı)
Hece + Aruz

Seyranî → 19. yy. Taşlıca türünde
tanınır. Hece + Aruz
(Kayseri)

9. Okudum elifi çıktım ebcede,
Âşık, maşukunu salmaz gurbete,
Hesap ettim güneş girdi buluta,
Ay görünmez ne karanlık gecedir.

Bu dördükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ek hâlinde redif kullanılmıştır. -e → redif
- B) Tenasüp yoluyla çağrışım zenginliği oluşturulmuştur. → Güneş, gece, bulut → tenasüp
- C) İnsandan doğaya aktarma yapılmıştır.
- D) Kinayeli bir söyleyiş söz konusudur.
- E) 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.

10. Sivas, Kastamonu, Çankırı, Konya, Niğde gibi birçok coğrafyayı gezen 19. yüzyıl halk şairidir. Sivas'tan Niksar'a geçmiş ve orada vefat etmiştir. Hecenin yanında aruzu sıkça kullanmıştır. Divan edebiyatı geleneğini en iyi bilen halk şairidir. Aruzla gazel, murabba, muhammes ve müseddes gibi ürünler vermiştir. Heceyle dinî konuları işlemesine rağmen asıl ününü aşk, gurbet, ayrılık konularını işlediği koşma ve semailerıyla sağlamıştır. Dedim-dedi tarzında söylediği şiirleri meşhurdur.

Bu parçada tanıtılan halk şairi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dadaloğlu
- B) Erzurumlu Emrah
- C) Aşık Ömer
- D) Derli
- E) Seyranî

11. Bir gazele ait üç beyit şu şekildedir:

- I. Bâki çemende hayli perîşân imiş varak
Benzer ki bir şikâyeti var rûzgârdan
- II. Her yaneden ayagina altun akup gelür
Eşcâr-ı bâğ himmet umar cûy-bârdan
- III. Nâm u nişâne kalmadı fasl-ı bahârdan
Düşdi çemende berg-i dıraht i'tibârdan

Bu beyitlerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) III - II - I B) III - I - II C) II - III - I
D) I - II - III E) II - I - III

↳ matla beyti → -a
-a

matla beytinde
mahlas kullanılır.

12. Adalet kalmadı hep zulüm doldu

Geçti şu baharın gülleri soldu

Dünyanın gidişi acayip oldu

Koyun belli değil kurt belli değil

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Koşma nazım şekliyle oluşturulmuştur.
B) Nazım türü taşlamadır. → selestirgen
C) Tam uyak ve rediften faydalanılmıştır.
D) Bu nazım türünün divan şiirindeki karşılığı hicviye-
dir.

E) Bu nazım şeklinin en önemli temsilcisi Kayıkcı Kul
Mustafa'dır. → Kocaklılar, Destan

Halk edebiyatında tozlamanın
karşılığı divanda hicviyedir.
Dertli, Rohsati, Seyranî tozlamanın
temsilcilerindedir.

13. "Yaratılana Yaratandan dolayı" beslediği engin hoş-
görü, insan sevgisi, Allah'a kavuşma arzusu, ilahî aşk
eserlerinde işlediği konulardır. Şiirlerini sade bir
Türkçeyle oluşturmuştur. Şiirlerinde "sehl-i mümteni"
(söylemesi kolaymış gibi görünen ancak ustalık gerekti-
ren anlatım) dikkat çeker.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada hakkında bilgi
verilen sanatçıya ait bir eserdir?

- A) Şerh-i Besmele B) Müzekki'n Nüfûs
C) Risaletü'n Nushiyye D) Budalaname
E) Fihi Ma Fih F) Mevlana

↳ Hacı Bektaş Veli

Yaratılana Yaratandan dolayı
Sevgi besleyen Risaletü'n Nushiyye
mesnevisinin sahibi Yunus Emre

14. I. Bütün güzelliği temel alınmış, halk şiirinde göz ardı
edilen konu bütünlüğü divan şiirinde en önemli un-
sur olarak benimsenmiştir.

II. Arap ve Fars edebiyatından alınan gazel, kaside,
mesnevi gibi nazım şekilleri kullanılmıştır. Ancak
Türklerin divan edebiyatına kazandırdığı şarkı ve
tuyuğ da kullanılmıştır.

III. Genelde aşk, şarap, kadın, eğlence gibi din dışı te-
malar işlenir ancak dinî temaları ve toplumun aksa-
yan yönlerini işleyen eserler de vardır.

IV. Anlatılan konu değil, anlatılış biçimi ön plandadır,
bu sebeple divan edebiyatında hüner göstermek ve
sanat yapmak amacıyla söz sanatlarına sıkça yer
verilmiştir.

V. "Göz için kafiye" anlayışı vardır; mısra sonlarında
"tam kafiye" ve "zengin kafiye" tercih edilmiştir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde divan şiiryle
ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

↳ Divan şiirinde
parça güzelliği vardır.

15. Hikemî (öğretici) tarzın kurucusu olan sanatçı eserleriyle kişinin ve toplumun aksayan yönlerini göstererek uyarılarda bulunmuştur. Atasözü (darb-ı mesel) hikmetlerin yer aldığı didaktik bir şiiri vardır. Şiirleri sade bir dil ve akıcı bir üslupla kaleme alan sanatçı mensur ürünlerinde ağır bir dil kullanmayı tercih etmiştir.

Bu parçada tanıtılan divan edebiyatı sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bağdatlı Ruhi
B) Nefi
C) Şeyh Galip
D) Nabi
E) Necati Bey

Hakimane tarzın öncüsü
Nabî'dir.
(Nabî Ekolü)

16. Ne mümkün zulm ile bî-dâd ile imhâ-yı hürriyet
Çalış idraki kaldır muktedirsən âdemiyyetten

Gönülde cevher-i elmâsa benzer cevher-i gayret
Ezilmez şiddet-i tazyikten te'sir-i sikletden

Ne efsûnkâr imişsin âh ey didâr-ı hürriyet
Esir-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esâretten

Hürriyet Kasidesi'nden alınan bu beyitlerden hareketle Tanzimat şiiriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Tanzimat Dönemi'nin bütün şairleri hak, adalet, hürriyet gibi konuları işlemiştir.
B) Tanzimat şiirinde sade, anlaşılır, halkın günlük hayatta kullandığı bir dil hâkimdir.
C) Tanzimat şiiri biçim olarak divan şiirinin etkisinde olmasına rağmen içerik olarak ondan ayrılmıştır.
D) Namık Kemal Tanzimat şiirine, modern nazım şekilleri kazandırmıştır.
E) Kaside dönemin şairlerinin en çok kullandığı nazım şekli hâline gelmiştir.

17. Hâce-i Evvel (İlk Öğretmen) olarak anılan sanatçı, eserleriyle halka bir şeyler öğretmeyi ve okuma sevgisini kazandırmayı amaçlamış, sade bir dille yazmıştır. Yazdıklarında meddahlık geleneğinin izleri görülür. Okuyucuya "Ey karî!" diye seslenerek sohbet havasında düşüncelerini dile getirir. ---- akımından etkilenen ---- romanlarında iyi ve kötü tipler vardır. Eserlerinin sonunda iyiler kazanır, ödüllendirilir; kötüler kaybeder, cezalandırılır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Romantizm – Ahmet Mithat Efendi'nin
B) Romantizm – Namık Kemal'in
C) Realizm – Recaizade Mahmut Ekrem'in
D) Natüralizm – Nabizade Nazım'ın
E) Realizm – Samipaşazade Sezal'in

Hâce-i Evvel, Yarı Makinesi,
meddahlık geleneğinin izlerini
taşıyan Ahmet Mithat Efendidir.

Bicim olarak kaside
Kaside din ve devlet büyüklerini
övmek için yazılır.
Bu şiirde hürriyete (soyut bir
kavrama) övme vardır.
Bicim eski içerik yeni.

18. Babasının ölümünden sonra ailesinin yükünü üzerine alan Ahmet Cemil, arkadaşı Hüseyin Nazmi'nin kız kardeşine âşiktir ve onunla ilgili evlenme hayalleri kurar. Mirat-ı Şunun gazetesinde çalışmaya başlar, Ahmet Cemil'in dış işlerine tayin olan Hüseyin Nazmi'den kız kardeşi Lamia'nın evleneceğini öğrenmesi hayal kırıklığını bir kat daha artırır. Yazdığı bütün şiirleri bir gece ocağa atarak yakar ve annesiyle vapura binerek İstanbul'dan ayrılırlar.

Bu parçada özeti verilen eser ve eserin sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Yaban* – Yakup Kadri Karaosmanoğlu
 B) *Mai ve Siyah* – Halit Ziya Uşaklıgil
 C) *Eylül* – Mehmet Rauf
 D) *Yeşil Gece* – Reşat Nuri Güntekin
 E) *Seviye Talip* – Halide Edip Adıvar

Hayalleri olan Ahmet Cemil'in gerçeklerle yüzleşmesi.

Mai ve Siyah → Halit Ziya
 (Hoyal) (Gerçekler)

19. İstanbul'un iç mahallelerinde yaşananları, hurafeleri, yanlış Batılılaşmayı işleyen sanatçının eserleri dönemin sosyal hayatını ve folklorunu ele alması bakımından önemlidir. Sade bir dille yazmayı savunmuş, konuşma dilini bütün canlılığıyla eserlerinde kullanmıştır. Sokağı ve sokağın dilini edebiyata sokan sanatçı olarak ünlenmiştir. İnsanları yaşadığı ortamda gözlemlemiş ve eserlerine olduğu gibi aktarmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada hakkında bilgi verilen sanatçıya ait eserlerden biri değildir?

- A) *Şıpsevdi* B) *Mürebbiye*
 C) *Gulyabani* D) *Tesadüf*
 E) *İstanbul'un İç Yüzü*

Parçada bahsettiği sanatçı Hüseyin Rahmi Gürpınar.
 İstanbul'un İç Yüzü → Refik Halit Karay

20. • Önceki dönemlerde İstanbul'un dışına hemen hemen hiç çıkmayan yazarlar bu dönemde bilinçli bir şekilde Anadolu'ya yönelerek romanlarının konularını Anadolu'dan, tarihten seçmişlerdir.
- Romanlarda Anadolu, Anadolu insanının yaşam koşulları, yoksulluk, Türkçülük, yanlış Batılılaşma, cehalet, kuşak çatışması, kahramanlık, vatan sevgisi, savaş yıllarında çekilen sıkıntılar, bağımsızlık gibi toplumsal temalar işlenmiştir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen edebî dönem ya da topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat B) Fecriyat
 C) Servetifünun D) Millî edebiyat
 E) Cumhuriyet edebiyatı

Basitlik, sadelik, aleladelik
 Çiğneme konuşma dilini şiire uygulamaya çalışan
 Mecaza, süs, yapaylığa karşı
 çıkan şairlerdir.

21. **Sunucu:** 1940'lı yıllarda Türk şiirine yeni bir soluk getiren --- sanatçılarının dayandığı temel ilke neydi, biraz açar mısınız?

Eleştirmen: "Basitlik, sadelik, aleladelik" düşüncesine sahiptirler. Bu sebeple söz sanatlarına, şairane ve mecazlı söyleyişlere karşı çıkmışlardır.

Sunucu: Şiirin bu kadar sıradanlaşması, basitleşmesi sanat estetiğinden uzaklaşmasına sebep olmuyor mu peki?

Eleştirmen: İlk bakışta öyle gibi duruyor ama --- ve --- şiirlerini incelediğinizde nükteli söyleyişlerle ve insanları şaşırtacak unsurlarla öncekilerden farklı bir edebî estetik yakaladıklarını görüyoruz.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Saf şiir – Ahmet Hamdi Tanpınar / Cahit Sıtkı
 B) I. Yeni – Orhan Veli Kanık / Oktay Rifat Horozcu
 C) II. Yeni – Cemal Süreya / Edip Cansever
 D) Toplumcu şiir – Nazım Hikmet / Rifat Ilgaz
 E) Yedi Meşale – Ziya Osman Saba / Yaşar Nabi Nayır

22. Hayat okulunda kendi kendini yetiştirmiş biridir. Daha çok küçük yaşta doğaya, insanlara ve topluma karşı ruhunda uyanan ilgi, eserlerinin temelini oluşturur. İçinde yetiştiği Çukurova'da saf, el değmemiş doğayı, karıncadan kartala kadar tüm canlıları gözlemlemiş ve incelemiştir. Halk kültürü açısından çok zengin bir bölge olan Çukurova'da büyüyen sanatçı için, folklor vazgeçilmezdir. Romanlarının ana mekânı Çukurova'dır. Çukurova'yı anlatırken sadece gözlemlerini değil o bölgede anlatılagelen destanlardan, efsanelerden, halk hikâyelerinden bahsederek zengin bir anlatı zemini oluşturmuştur.

Bu parçada tanıtılan sanatçı ve sanatçının bağlı olduğu roman anlayışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Orhan Kemal – Toplumcu gerçekçi roman
B) Yusuf Atılgan – Modernist roman
C) Yakup Kadri – Millî edebiyat romanı
D) Yaşar Kemal – Toplumcu gerçekçi roman
E) Orhan Pamuk – Postmodern roman

Çukurova'nın destanından efsanesinden, halk hikâyesinden yararlanır → Yaşar Kemal'dir.

23. Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde develer tellal iken, pireler berber iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken birden ip koptu beşik devrildi. Babamın kafası yarıldı. Eyvah! Kaç kaçabilirsen dön köseyi.

İçerik özellikleri dikkate alındığında bu parça, masalın hangi bölümünden alınmış olabilir?

- A) Serim → Kahramanlar tanıtılır.
B) Çözüm → Olay bir soruca bağlanır.
C) Düğüm → Başlarında geçen olaylar abettir.
D) Döşeme → Tekarleme ve giriş kısmı.
E) Dilek → Masalın son bölümü iyi dilek ve sözlerle masal sonlanır.

24. I. Duygu ve coşku önem kazanmış, düş gücü ve öz-nellik ön plana çıkmıştır.
II. Sanatçılar kişiliklerini gizlemede duygu ve düşüncelerini ortaya koyma şansı elde etmiştir.
III. Romanlarda iyi kötü çatışması yer alır, her sınıftan insan eserlerde yer alabilir.

Numaralanmış cümlelerde özellikleri verilen edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Klasisizm (Kuralcılık) B) Realizm (Gerçekçilik)
C) Romantizm D) Parnasizm
E) Sürrealizm (Şiirde gerçekçilik)

→ Coşumculuk

25. Aşağıdakilerden hangisi İran Uygarlığı'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) Persler döneminde Anadolu ve Mezopotamya'ya egemen olmuşlardır.
B) Dünyada ilk kez posta teşkilatı oluşturmuşlardır.
C) Satraplık denilen eyalet sistemini kullanmışlardır.
D) Bugünkü Latin alfabesinin temelini atmışlardır.
E) İslamiyet'ten önce Mecusilik (ateşperestlik) dinine inanmışlardır.